

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Қ. И. Сәтбаев атындағы қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті

Т. К. Бәсенов атындағы сәулет және құрылыс институты

«Сәулет» кафедрасы

5B042000 – Сәулет

БЕКІТЕМІН

«Сәулет» каф. меңгерушісі

А.В.Ходжигов

« 23 » 05 2020 ж.

Исырайыл М.Н.

Алматы қаласы үшін тұрғын ауданның рекреациялық орталығы

ДИПЛОМДЫҚ ЖОБА

Мамандығы 5B042100 – «Дизайн»

Алматы 2020

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Қ. И. Сәтбаев атындағы қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті

Т. К. Бәсенов атындағы сәулет және құрылыс институты

«Сәулет» кафедрасы

5B042100 – Дизайн

БЕКІТЕМІН

«Сәулет» каф. меңгерушісі

___А.В.Ходжиков

« 23 » 05 2020 ж.

ДИПЛОМДЫҚ ЖОБА

тақырыбы: « Алматы қаласы үшін тұрғын ауданның рекреациялық орталығы »

5B042000 – «Сәулет» мамандығы бойынша

Орындады

Исырайыл М.Н.

Ғылыми жетекшісі

Мусабаева В.А.

Алматы 2020

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Қ. И. Сәтбаев атындағы қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті

Т. К. Бәсенов атындағы сәулет және құрылыс институты

«Сәулет» кафедрасы

5B042000 – Сәулет

БЕКІТЕМІН

«Сәулет» каф. меңгерушісі

___А.В.Ходжиков

« 23 » 05 2020 ж.

дипломдық жобаны орындауға

ТАПСЫРМА

Білім алушы: Исырайыл Мереке Нуржанқызы .

Тақырыбы: « Алматы қаласы үшін тұрғын ауданның рекреациялық орталығы » .

Университет ректорының бұйрығымен № 762 « 27 » 01 2020 ж. бекітілген
Аяқталған жобаны тапсыру мерзімі « 23 » мамыр 2020 ж.

Дипломдық жобаға бастапқы деректер:

- а) Жобалауға арналған осы тапсырма
- б) Ситуациялық сызба
- в) Диплом алды жобалау материалдары

Дипломдық жобада әзірленуге жататын мәселелер тізімі:

1 Жоба алдындағы талдау:

- а) Отандық және шетел тәжірибелерінің аналогтарына талдау
- б) Қорытындылар кестесі
- в) Табиғи – климаттық жағдай

2 Сәулет-құрылыс бөлімі:

- а) Жобаның архитектуралық тұжырымдамасы
- б) Құрылыс ауданының жалпы сипаттамасы
- в) Бас бедерге сипаттама
- в) Архитектуралық шешім

3 Құрылымдық бөлім:

- а) Согласно проекту
- б) Согласно проекту

Графикалық материалдардың тізімі (міндетті сызбаларды нақты көрсетуімен):

1 Жоба алдындағы талдау:

- а) Сараптамалық схемалар, кестелер, графиктер және тұжырымдары бар мәтін түрінде ресімделген объектілер бойынша иллюстрациялық материал;
- б) Дипломдық жобаны әзірлеу негізіне алынған мәтіндік және иллюстрациялық материал (фотосуреттер, эскиздер, қаланың М1:5000-ға учаскелерді орналастырудың ахуалдық схемасы, мәтіндік түсініктемелер).

2 Сәулет-құрылыс бөлімі:

- а) Ситуациялық сызба М1:5000
- б) Генеральный план участка с благоустройством М1:2000 – 1:5000
- в) Планы этажей М1:100 – 1:500

3 Құрылымдық бөлім:

- а) узлы конструктивных решений применительно к дипломному проекту
- б) Согласно проекту

Ұсынылатын негізгі әдебиеттер:

1 Жоба алдындағы талдау:

- а) <http://tehne.com>, <http://openfabric.eu>, <https://www.arch2o.com>
- б) <https://2gis.kz>
- в) <http://ru.wikipedia.org/wiki/Алма-Ата>

2. Сәулет-құрылыс бөлімі:

- а) СНиП РК 3.02-07-2014 Қоғамдық ғимараттар
- б) СНРК 3.01.01-2013. «Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және салу»
- в) Сычева А.В. Ландшафтная архитектура – Москва. Оникс, 2004
- г) Колбовский Е.Ю. Ландшафтное планирование – Москва. Академия, 2008

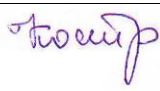
3 Құрылымдық бөлім:

- а) Евтушенко М.Г, Гуревич Л.В, Шафран В.Л. Инженерная подготовка территорий населенных мест. М:Стойиздат, 1982г- 352 с.

Бөлімдер бойынша кеңесшілер

№	Бөлім	Консультанттың аты - жөні, ғылыми дәрежесі, лауазымы	Орындау мерзімі		Консультанттың қолы
			жоспары	факт	
1	Жоба алдындағы талдау	Мусабаева Вероника Александровна, тьютор			
2	Сәулет-құрылыс бөлімі	Мусабаева Вероника Александровна, тьютор	27.02.20	27.02.20	
3	Құрылымдық бөлім	Самойлов Константин Иванович, сәулет докторы, профессор	22.04.20	22.04.20	

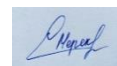
аяқталған дипломдық жоба үшін консультанттар мен нормативтік
бақылаушының
Қолдары

Бөлімдер атауы	Жетекшінің, кеңес берушінің, нормативтік бақылаушының аты-жөні	Қол қойылған күні	Қолы
Жоба алдындағы талдау	Мусабаева Вероника Александровна, тьютор		
Сәулет-құрылыс бөлімі	Мусабаева Вероника Александровна, тьютор	22.05.20	
Құрылымдық бөлім	Самойлов Константин Иванович, сәулет докторы, профессор	22.05.20	
Нормобақылаушы	Кострова Любовь Анатольевна, сениор-лектор	22.05.20	

Дипломдық жобаның жетекшісі: Мусабаева В. А.

Тапсырманы студент орындауға қабылдады: Исырайыл М. Н.

« 27 » қаңтар 2020 ж.

Тұжырымдама

Дипломдық жобы «Алматы қаласы үшін тұрғын ауданның рекреациялық орталығы» тақырыбы бойынша жасалынды. Оны К.И.Сатбаев атындағы ҚазҰИТУ студенті Исырайыл Мереке Нуржанқызы орындады.

«Алматы қаласы үшін тұрғын ауданның рекреациялық орталығы», Төле би көшесімен қиылысатын Әуезов және Айтиев көшелерінің орталығында орналасқан. Жобаның негізгі мақсаты келушілер мен тұрғындар үшін қолайлы жағдай жасау. Бұл ретте мақсаттардың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі кешеннің инфрақұрылымын жергілікті ландшафты сақтай отырып, замануи қолданыстағы саяқбақты жобалау.

Алматы қаласы үшін тұрғын ауданның рекреациялық орталығы қазіргі заманға сай ыңғайлы функционалды түрде қарастырылған. Саябақ белгілі бір көпшілік көп жүретін орталықта орналасқан. Әуезов және Айтиев көшелері арқылы саябаққа кіруге болады. Саябақтың тұжырымдамасының негізінде өзіндік бір тарих жатыр, бұл жобалау шешімінде табылды, шағын сәулет нысандарының дизайнында орындалған және құрылыстың бөлшектері ғимараттардан көрініс тапты.

Аннотация

Дипломный проект был разработан на тему « Рекреационный центр жилого района для г.Алматы » и выполнен студенткой КазННТУ им. К.И. Сатпаева Исырайыл Мереке Нуржановной.

Парк районного значения под Алматы расположена в центре улиц Төле би - Ауезова - Айтиева. Основная цель проекта - создать комфортные условия для посетителей и жителей. В то же время, одной из важнейших составляющих целей является проект современного парка, сохраняющий инфраструктуру комплекса и местный ландшафт. Парк районного значения под Алматы обладает современной и удобной функциональностью. Парк расположен в определенном общественном центре. В парк можно попасть с улиц Ауезова и Айтиева. В основе концепции парка лежит история места, это нашло отражение в Планировочном решении, дизайне МАФ и сооружений в которых можно увидеть детали заводской продукции.

Annotation

Diploma project "Recreational center of a residential area for Almaty" . it was prepared by a student of the Kazakh National Research Technical University named after K.I. Satbayev Issyraiyl Mereke Nurjankyzy.

The park of regional significance near Almaty is located in the center of Tole bi - Auezov - Aitiev streets. The project's main objective is to create comfortable conditions for visitors and residents. At the same time, one of the most important components of the goals is the design of a modern park, preserving the infrastructure

of the complex and the local landscape. The park of regional significance near Almaty has modern and convenient functionality. The park is located in a specific community center. You can get to the park from Auezov and Aitiev streets. The concept of the park is based on the history of the place, this is reflected in the Planning decision, the design of the SAF and structures in which you can see the details of factory products.

Мазмұны

	Кіріспе	9
1	Жоба алдындағы талдау	10
1.1	Шетел тәжірибелерінің аналогтарына талдау	10
1.2	Талдаулар қорытындысы	30
1.3	Табиғи – климаттық жағдай	31
2	Сәулет құрылыс бөлімі	32
2.1	Бас жоспар шешімі	32
2.2	Құрылыс ауданының жалпы сипаттамасы	32
2.3	ЗБас бедерге сипаттама	33
2.4	Архитектуралық шешім	34
2.5	Сәулет құрылыс шешімі	34
2.6	Көлемдік шешім	35
3	Құрылымдық бөлім	38
	Қорытынды	42
	Қолданылған әдебиеттер тізімі	43
	А Қосымшасы	44

Кіріспе

Рекреацияны дамыту әлеуметтік проблемаларды шешуде маңызды рөл атқарады - жаңа жұмыс орындары құрылады, халықтың өмір сүру деңгейі жоғары болады; мәдени әлеуметті сақтау мен дамытуға ықпал етеді, түрлі елдер мен халықтар арасындағы қарым-қатынастарды үйлестіруге әкеледі, үкіметтерді, қоғамдық ұйымдар мен коммерциялық құрылымдарды қоршаған ортаны сақтау мен сауықтыру ісіне белсенді қатысуға мәжбүрлейді.

Алматыда рекреацияның қазіргі заманғы дамуы ұйымдық құрылымда, оның даму бағыттарында, сапалық және сандық сипаттамаларда терең қайшылықтардың болуымен сипатталады.

Бұл жобаның мақсаты рекреацияның барлық салаларын қамтитын жобаны әзірлеу және қаланың тұрғындары үшін ыңғайлы кеңістік құру болып табылады.

1. Жоба алдындағы талдау

1.1. Шетел тәжірибелері

1.1.1. Жұлдызды қала саябағы, Ресей.

2016 жылғы 23 қарашада "Ривьера" ХФК " маңындағы аумақты абаттандырудың ең үздік архитектуралық тұжырымдамасы бойынша №1 Ижевск қаласында ашық конкурс жарияланды. Ижевск қаласының әкімшілігі, "УК "АССО-Строй" ЖШҚ және "Регион-Инвест" ЖШҚ аумақты қазіргі заманғы рекреациялық кеңістікке айналдыру бастамасын ұсынды. Байқаудың ұйымдастырушысы Ресейдің Сәулетшілер одағының удмурт аймақтық бөлімшесі болды. Осы конкурстың бірінші орнын жеңіп алған «Жұлдызды қала» жобасы.

1 - сурет. «Жұлдызды қала» жобасының жер бедері. Көзі: <http://tehne.com>

2 - сурет. Функцианолдық талдау. Көзі: <http://tehne.com>

Мүз айдыны.

Саябақ жыл бойы пайдалануға болатын синтетикалық мұз айдыны, ыңғайлы жалға беру пунктімен және демалыс орындарымен жабдықталған. Мұз жабыны бар ағаштардың айналасында орналастырылған.

Балалар алаңы.

Саябақтың тағы бір ерекше бөлшегі ол – геопластика. Балалар қалашығы өздерінің ай бедерімен туннельдермен скалодроммен және әткеншектермен бірде-бір баланы бей-жай қалдырмайды. Мұнда ата-аналарға да орын табылады.

Мәдени-тарихи демалыс аймағы.

Қазан төңкерісінің ордені Жұлдызды қалашықтың бүкіл аумағының композициялық доминанты болып табылады. Үйлесім мен тыныштық аурасы тыныш демалуға және оқуға, ал ескерткіштің қызыл екпіні - жаңа идеялардың пайда болуына ие.

3 - сурет. Жоғарғы көрініс. Жаз. Көзі: <http://tehne.com>

Keң және жарқын аллея-жаяу серуендеу мен демалуға арналған ең жақсы орын. Ол жер асты өткелінен Пионерлер сарайына дейін жүргізілген. Жаяу жүргіншілер жолы қаланың жекелеген аймақтарын бірге байланыстырады. Соған орай орталық бөлігінде ашық сахнасы бар алаң құрылған.

Ескерткіш Жұлдызды қалашықта тартылу орталығы ретінде жаяу серуендеуге, тыныш демалуға және достық кездесулерге арналған алаң құраған. Жаяу жүргіншілер жолдарының желісі алаңды сквердің барлық бұрыштарымен байланыстырады.

Ескерткішті алаңның дөңгелек формасы гелиоцентрикалық Күн жүйесін бейнелейді: - «Революция ордені» - Күн; - орындықтар, гүлзарлар, сатылар - орбиталар мен планеталар; - фонарлар - ғарыш кемелері.

4 – сурет. Басты алаң «Құс жолы». Көзі: <http://tehne.com>

Аллея өсіп келе жатқан сүтке ұқсайды және «Құс жолын» бейнелейді. Жабынға орнатылған жарықтандыру камерада ұстамалы жұлдызды аспанның фотографиясына ұқсайды.

5 – сурет. Балалар алаңы. Көзі: <http://tehne.com>

6 – сурет. Балалар алаңы. Көзі: <http://tehne.com>

Балалар алаңы - жас астронавтар отырғызылған ай беті.

7 – сурет. Мұз айдыны. Көзі: <http://tehne.com>

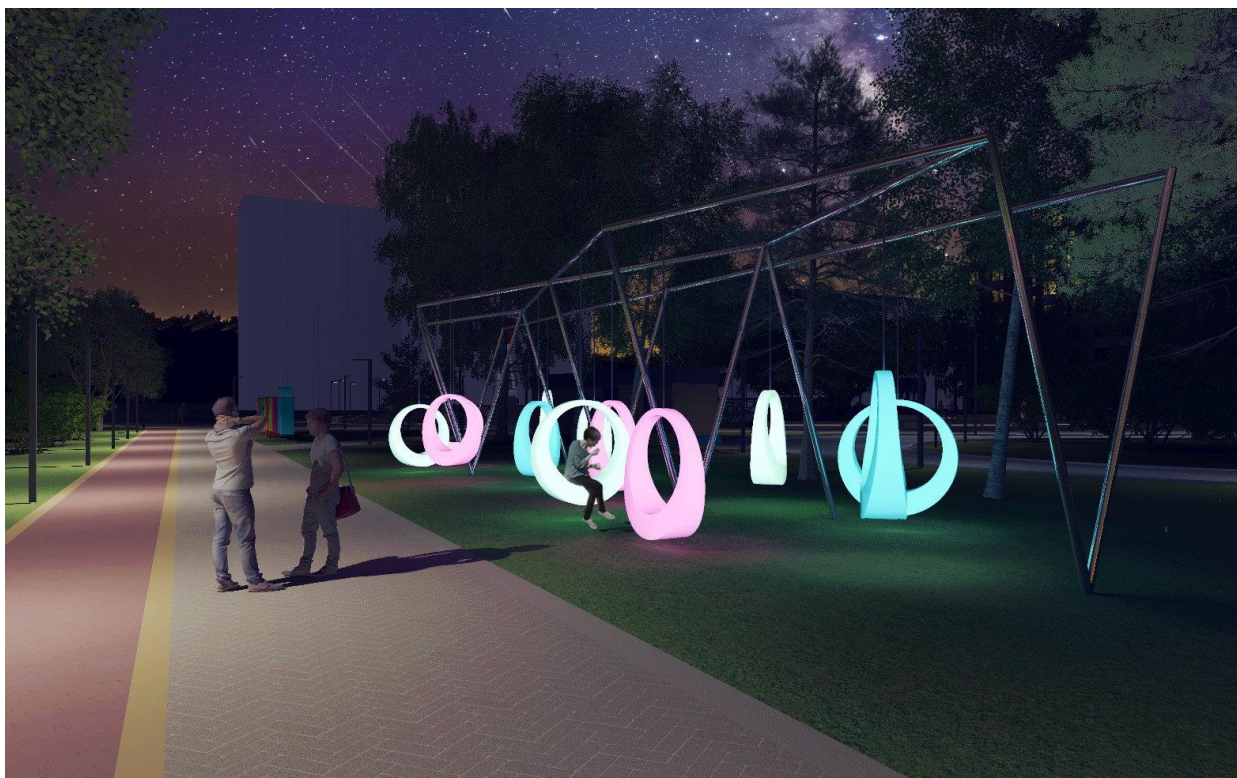

Мұз айдынының ағатын түрі Плутон мұз карлик планетасының бейнесінен алынған.

8 – сурет. Жаңбыр метеорологиялық бульвары. Қыс. Көзі: <http://tehne.com>

Портал, шамдармен құрылған, гиперпространствоға тап болғандай күйде боласың. Бұл жол Пионерлер Сарайына алып барады.

9 – сурет. Жарқыраған әткеншек. Көзі: <http://tehne.com>

Түнгі аспандағы айдың жарқыраған әткеншек бейнесі.

1.1.2 «Ривьера» көпфункционалды кешенінің аумағын абаттандыру концепциясы, Ижевск. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері.

Жобалау объектісі аумақтық түрде Ижевск қаласының орталық ауданында орналасқан, қалалық тоғандан жаяу жүру мүмкіндігі бар. Учаскенің жалпы көлемі 1.3 га. сквер аумағы солтүстігімен Киров көшесімен, шығысымен — М. Горький көшесімен, оңтүстігімен — "Ривьера" ТК, батысымен — Милиционная көшесімен шектелген.

Жобаланған сквер балалар шығармашылығы сарайы жанындағы саябақтың ірі "жасыл ядро" бөлігі болып табылады. Саябақтың аумағын қазір қала тұрғындары қоғамдық көлік аялдамаларынан жеке межелі пункттерге транзиттік өту ретінде ғана пайдаланады.

10 – сурет. Бас парктің схемасы. Көзі: <http://tehne.com>

Мұндай жоспарлы шешім скверде төрт негізгі функционалдық аймақты құрады: Октябрь революциясы ордені — Ижевск қаласының марапаты»; Отыруға арналған мобильді орындары бар қалқа астындағы алаң; Әр түрлі жас топтарына есептелген балалар алаңы; Газон жабыны бар алаң.

Сквердің ең ірі элементі "Октябрь революциясы ордені" ескерткішінің ауданы болып табылады. Жобамен 27 ересек ағаштар тікенек шыршасын сквердің маңынан және саябаққа (Милиционный көшесінің батыс жағында) қайта отырғызу көзделеді. Бұл ескерткіш белгіге көше қиылысында тағы да белгілі доминант болуға мүмкіндік береді. Аумақты ірі форматты бетонды Плиткамен қаптау көзделіп отыр. Жаңа алаңда бұл әрекеттер орналастыруға мүмкіндік береді: велосипедтерді және портативті қозғалыс құралдарын тұраққа қою/жалға алу; вело-кафейни және Food-track үшін тұрақты көлеңкелі қалқасы

бар тұрақ орындары; газеттер, гүлдер, балмұздақ сатуға арналған мобильді нүктелер; аялдама павильоны; отыруға және қысқа мерзімді демалуға арналған орындар. Сонымен қатар, алаңда жыл бойы қалалық мерекелер, бұқаралық шаралар, жәрмеңкелер мен серуендер өткізуге болады.

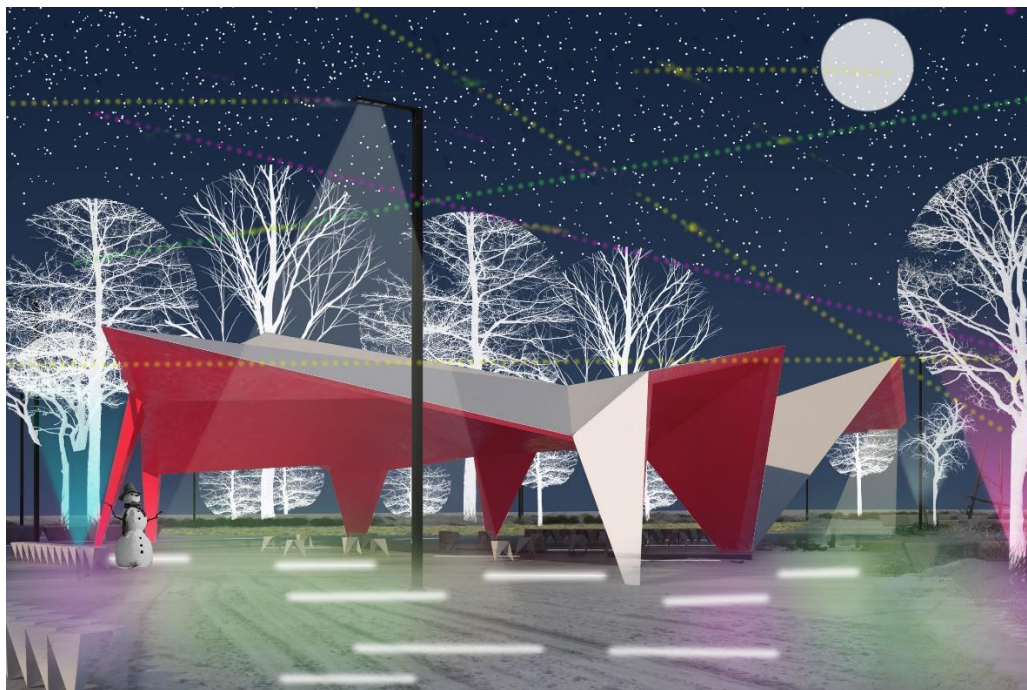
11 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері. Көзі: <http://tehne.com>

Басты композициялық ядро және скверге адамдардың тартылуының негізгі аймағы шатыры бар алаң болады. Бұл жерде, жыл бойы жақын орналасқан үйлер тұрғындарының жиналысын өткізуге болады, ашық аспан астында проекторды орналастыру және кино көру мүмкіндігі бар. Мобильді жиһаз халықтың барлық топтары үшін мастер-кластар өткізу үшін қалқаның астындағы кеңістікті, үстел үсті ойындарына арналған Аймақтарды орнатуға, үстел теннисіне арналған үстелдерді орналастыруға мүмкіндік береді. Қалқа конструкциясы-екі түсті табақты темірмен қапталған металл қаңқасы. Шатыр астындағы кеңістік жыл бойы жәрмеңкелер, тақырыптық мерекелер өткізу үшін өзгеруі мүмкін.

Үшінші элемент, байланыстырушы және балалар алаңы мен көлеңкелі қалқа аймағын біріктіруші үлкен көгал алаңы болып табылады. Онда, жыл немесе күн уақытына байланысты жақын үйлердің тұрғындары мен скверге келушілер, барлық жастағы адамдар спортпен (йога, цигун, Work-out, таңғы жаттығу) айналыса алады, бүкіл отбасымен қозғалмалы ойындар ойнай алады

(алаң жүру бөлігінен өсімдіктермен жабылған), жай ғана жазда кітаппен көгалмен қозғала алады немесе қыста қарды мүсіндейді.

12 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері.
Көзі: <http://tehne.com>

13 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері
. Көзі: <http://tehne.com>

Көгалдандыру жобасында "Октябрь революциясы ордені — Ижевск қаласының наградасы" ескерткіш белгісінің айналасында, тікенек шырша ағаштарынан басқа, бар ағаштар мен бұталарды барынша сақтау көзделеді, оларды қайта отырғызу көзделіп отыр.

Таулы Қарағайлы (күн телімдерінде) және альпілік Қарақат (бар ағаштардың астында) алқаптарының арасында шөптер отырғызылады: вейник және Молина, көпжылдық гүлдер: гибриді анемон, мыңжапырақ птармик, жаңа-бельгиялық астру, эхинацея. Ұсынылған өсімдіктер аязға төзімді, қарапайым, қалалық ортада тұрақты, құрғақшылыққа төзімді. Үлкен күртелерді отырғызу ұзақ уақыт бойы қиын емес күтім мен жыл бойы сәндеуді көздейді. Пайдаланылатын өсімдіктердің жарқын сабақтары мен бұтақтары қар жамылғысына төтеп беріп, гүлзардың қысқы пейзажына түс алуантүрлілігін қосады. Милиционный көшесінің бойында алаңы 925 м2 аспайтын спорттық газонды жабынмен жылытуға төзімді алаңды орнату көзделеді. Бұл алаңға үнемі күтім жасау балалар белсенді ойындары мен спорттық сабақтарға арналған аумақты пайдалануға мүмкіндік береді. Ересек ағаштардың астында "Ривьера" ТК көлік тұрағының бойында тұрақты көп жылдық өсімдіктерден көлеңкелі жамылғыны орнату болжанған.

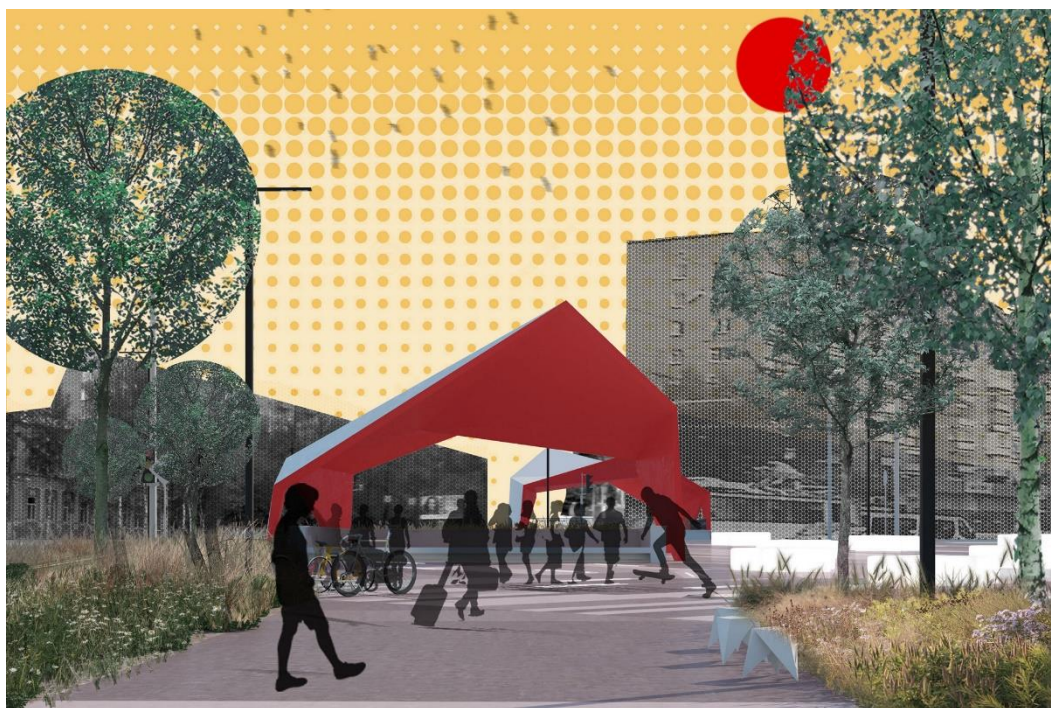
14 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері. Көзі: <http://tehne.com>

Жолдар мен алаңдарды жабу үшін ірі форматты бетон тротуарлық плитка қолданылады. Ойын алаңы үшін түрлі түсті құю резеңке жабыны қолданылады.

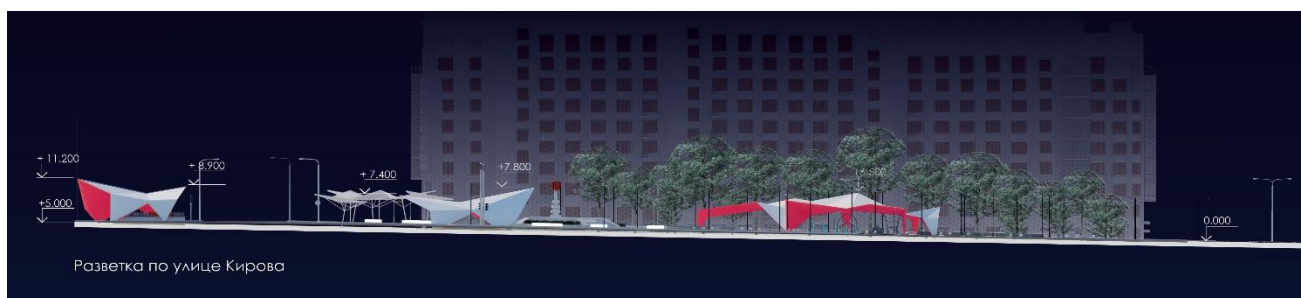

15 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері. Көзі: <http://tehne.com>

16 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері. Көзі: <http://tehne.com>

17 – сурет. 819104 ұраны. Қазан революциясы орденінің сквері. Көзі: <http://tehne.com>

Жобалық ұсыныс қалалық ортада келесі жаңа элементтерді жасаған: қалалық кеңістіктегі есте қаларлық табиғи ландшафт; барлық жастағы тұрғындар үшін қысқа мерзімді демалыс аймақтары; "Ривьера" ТК терезесінен эстетикалық тартымды түрлері»; креативті халықты тарту және қарым-қатынас аймақтары; жұмысқа және оқуға күнделікті транзитті толтыру; қалалық жәрмеңкелер мен мерекелерді өткізуге арналған қалалық алаң; сквермен алаңды жарықтандырудың түрлі бағдарламалары.

1.1.3 Баллифермот алаңы. Дублин / Ирландия

18 – сурет. Баллифермот алаңы. Бас бедері. Көзі: <http://openfabric.eu>

Көгалдар Баллифермоттың ортасында маңызды жасыл кеңістік болып табылады. Үлкен шалғындар, бірнеше көрнекті ағаштар және бірнеше спорт алаңдары. Бірақ, бұл жиі орын алатындай ойын түрлері мен спорт ғимараттары тұрғысынан бірдейсіздік пен әртүрліліктің болмауы бар. Ұсыныстары орталық қоғамдық кеңістіктің жаңа, күшті сипатын анықтау әдісіне бағытталған. Балалар алаңы спорттық аймақ айналасында жобаланған жасыл белдеудің бір бөлігі болып табылады, ол пайдалану мен қызметтің әр түрлі түрлерін қабылдай алатын жаңа қалта кеңістігін құру арқылы фрагменттеу жолымен қаламен өзара әрекеттеседі. Жоба жобаланған жасыл желектермен қоршалған, 3 орталық асфальтталған кеңістіктің айналасында ұйымдастырылған, онда ландшафт ойын ландшафтының ажырамас бөлігі болып табылады. Пайдаланушылар әр түрлі жас және әлеуметтік топтар арасындағы өзара әрекеттесуді жақсарту үшін мұқият ұйымдастырылған әр түрлі сценарийлерді зерделеп, сынай алады.

The Belt Park

The Sports Core

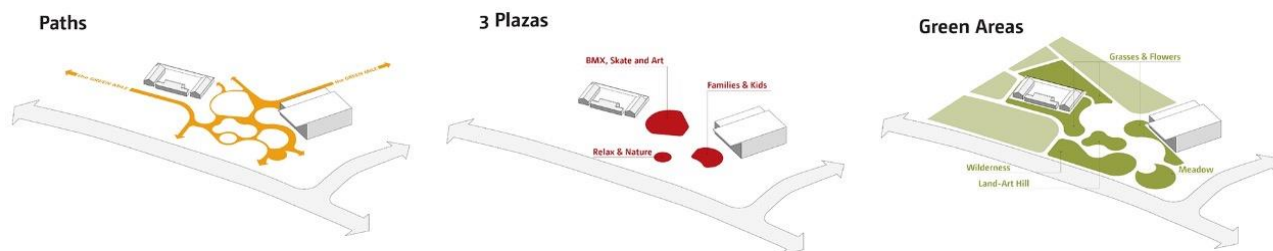

The Green Mile

19 – сурет. Баллифермот алаңы.

Баллифермот балаларға арналған ойын саябағы - кең аймақ үшін катализатор ретінде қарастырады. Жоспар оның солтүстік-шығыс бұрышын анықтайтын шеңберге жазылады. Бұдан әрі көгалдар үш түрлі қабатпен анықталады: жасыл белдеу, спорттық ядро және жасыл алаң.

20 – сурет. Баллифермот алаңы. Көзі: <http://openfabric.eu>

Бірнеше жолдар ойын паркін сайлармен, қымбат Ле Фанмен және ойын-сауық орталығының алдындағы алаңмен байланыстырады. Жасыл миля жоспар арқылы өтеді және конькимен сырғанау үшін басты кеңістікті кесіп өтеді. Біз үш ойын алаңын анықтадық. Бұл кеңістіктер жоспардағы кездесулердің орталық нүктелерін құрайды және ойындардың әр түрлі топтары мен түрлерін орналастыруға арналған. Ақыр соңында, жасыл желектер пайда болады, олардың әрқайсысы өзінің сипатымен, функциясымен және отырғызу түрлерімен ерекшеленеді.

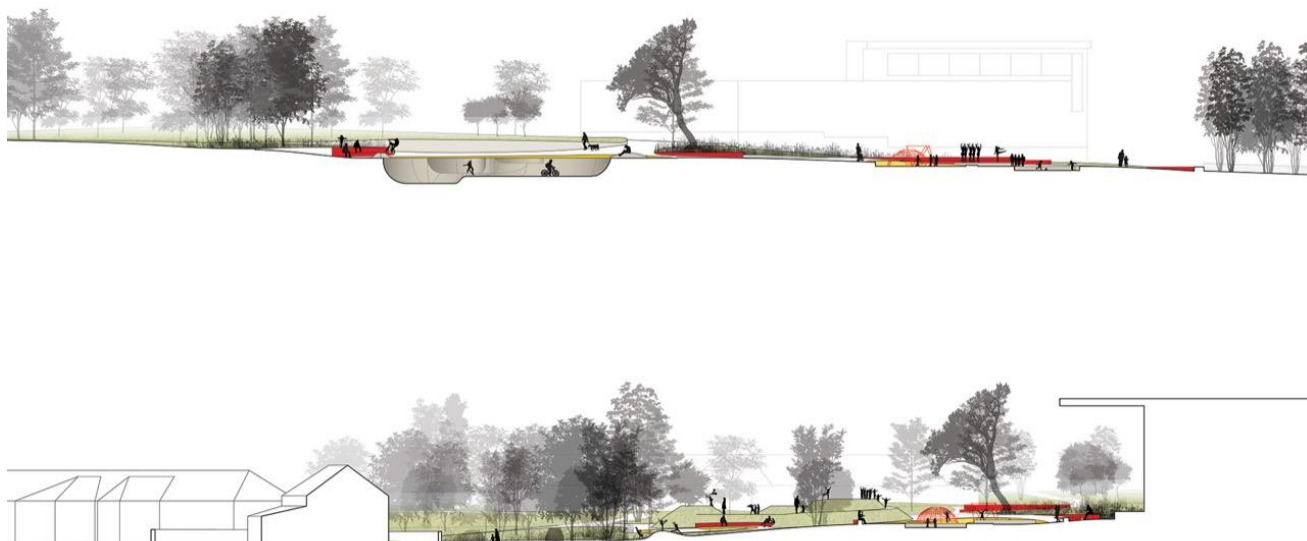

21 – сурет. Баллифермот алаңы. Кеңістіктегі көрінісі. Көзі: <http://openfabric.eu>

Баллифермот паркі 3 негізгі алаңның айналасында ұйымдастырылған - олардың ең үлкені-конькимен жүгіру және жоспардың оңтүстігіндегі BMX-Плаза. Мұнда негізгі пайдаланушылар BMX, скейтбордтар мен скутерлердегі балалар мен жасөспірімдер болады, және мұнда болып жатқан оқиғаларды бақылау үшін барлық орындар бар. Кіші жастағы балалар мен отбасылар үшін екінші орын ойын-сауық орталығының кіре берісіне жақын орналасқан. Ағаштардың астындағы шағын қалта кеңістігі жабайы ойын алаңын зерттейтін өз балаларын қадағалағысы келетін ата-аналар үшін қолайлы.

22 – сурет. Баллифермот алаңы. Жалпы көрінісі. Көзі: <http://openfabric.eu>

23 – сурет. Баллифермот алаңы. Жер бедерінің кескіні. Көзі: <http://openfabric.eu>

1.1.4 Маунтин Лейк балалар саябағы. Сан - Франциско, штат Калифорния, США.

24 - сурет. Маунтин Лейк балалар саябағының бас бедері.
Көзі: <https://www.arch2o.com>

Жөнделген ойын алаңы баланың жасына және ойнау қабілетіне сәйкес ұйымдастырылған. Террасадағы жекелеген ойын алаңшалар бар. Төбешіктің жоғарғы бөлігін қоса алғанда барлық ойын алаңшалары бойынша қол жетімді маршрутты қамтамасыз ететін бұрғыш жолдардың сериясымен байланысты артықшылықтарды пайдаланған. Балалар алаңының орталық бөлігі – каскад арқылы төмен түсірілген. Төбешіктің жоғарғы жағына қарай алаңды ормандар қоршаған. Болат бағаналарда отырып қарап қадағалауға болады. Платформа мектепке дейінгі ауданнан төмен қарай орналасқан, ал таулы көлге экспансивті көрініс ретінде жеңілдетілген. Платформадағы апертуралар пайдаланушылар үшін жоғары және төмен жиектелген сәттерді қамтамасыз етеді.

25 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.arch2o.com>

26 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.arch2o.com>

Қосымша дизайн элементтері объектіні қосымша көркейте түседі. Мектеп жасына дейінгі ауданның " құмды төбешіктер " бір бөлшекті толығымен қамтыған. Бетон қабырғалары осы ойын алаңын көлдің жиегіндегі қамыс негізінде қоршаған. Бақа мен тасбақаны қоса алғанда, үлкен мүсіндер көлдегі тірі тіршілік иелерін көрсетеді.

27 - сурет. Маунтин Лейк балалар саябағының бас бедері. Көзі: <https://www.arch2o.com>

28 - сурет. Маунтин Лейк балалар саябағының жер кескіні. Көзі: <https://www.arch2o.com>

29 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.arch2o.com>

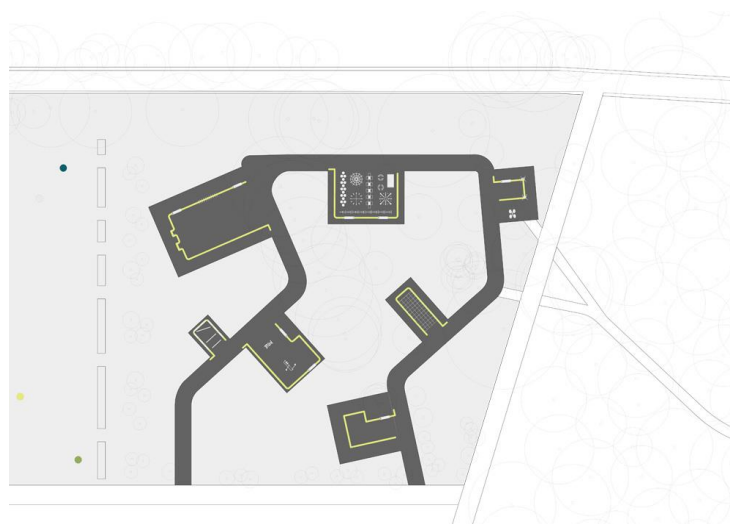
Маунтин Лейк балалар алаңы барлық жас топтарының мүдделерін ескере отырып, қоршаған табиғи ландшафтқа үйлесімді салынған заманауи қауіпсіз балалар алаңының мысалы. Алаң табиғи материалдардан жасалған және балалардың моторикасын дамытуға және әр түрлі материалдармен өзара әрекеттесуге бағытталған.

30 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.arch2o.com>

1.1.5 Нордерштедт фитнес – курс саябағы, Германия.

31 - сурет. Саябақтың бас бедері. Көзі: <https://www.annabau.com>

Фитнес-курс қалалық саябақта игерудің қолданыстағы құрылымы пайдаланылады және осылайша оның жалпы логикасымен интеграцияланады. Базалық құрылым алдын ала өткізілген мемлекеттік БАҚ шоуының көрме аймағы үшін құрылған. Шағын квадрат құрылымы бар игерілген жол фитнес -

ұсыныстары бар дөңгелек жолға өте қолайлы етіп фитнес курстары орналастырылған. Келушілер саябақтың дамуындағы үздіксіздікті ескермеуі мүмкін емес.

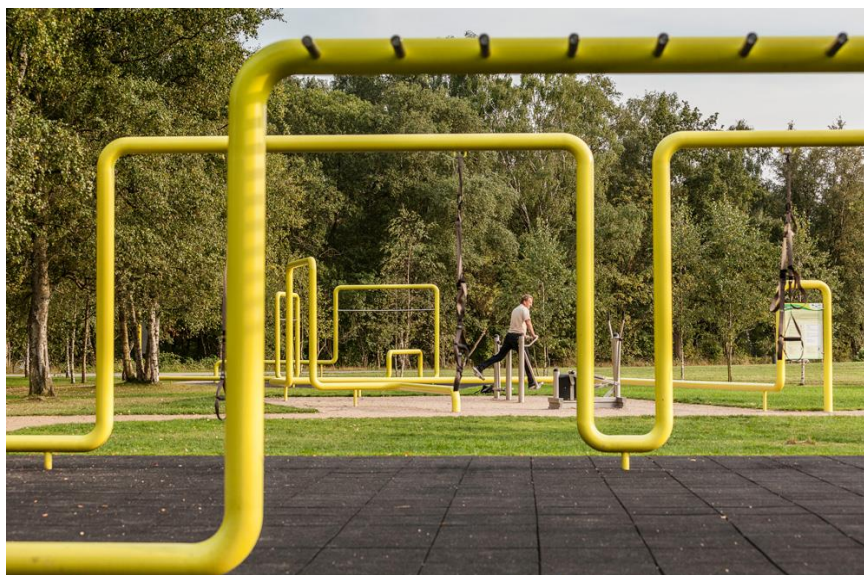
32 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.annabau.com>

Мақсат фитнесің түрлі ұсынысын қамтамасыз ету болған. Бұл саябақта фитнес-ұсыныстарын зерттеу арқылы құрылғыны пайдалана отырып белгілі сызба жолымен орналастырған. Жалпы дизайны да өзара байланысты екенін көрсетеді. Сондықтан саналы түрде жалпы орнатудың дизайнерлік сапасына және онымен байланысты жеке шешімдерге баса назар аударылған. Фитнес ұсыныстарының өрісін жалғастыру үшін өте ерекше сәнді үлгіде дизайнды ойлап тапқан. Бұл тәсілді жоғарғы деңгейде қолдана білгені үшін осы жоба таңдалған.

33 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.annabau.com>

34 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.annabau.com>

Бір шамамен 15 см қалыңдығы, ашық сары болат құбыр алаң айналасында белгілі жолмен бұрылады және барлық фитнес ұсыныстарын қамтиды. Сонымен қатар бұл күшті дизайн элементі орнатуды біртекті етеді, бағдарды жеңілдетеді және жоғары тартымдылыққа ие. Көптеген таңғажайып және болжамды пайдалану мүмкіндіктері бар. Олар: созылу жаттығулары, күш жаттығулары, ойындар немесе демалыс үшін қолданылатын түтікшелер.

35 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.annabau.com>

36 - сурет. Саябақтың жалпы көрінісі. Көзі: <https://www.annabau.com>

Қорытынды:

Шетелдік тәжірибенің анализі келесі қорытындыны жасауға мүмкіндік берді: өңірлік маңызы бар рекреациялық аумақтарды ұйымдастыру және қалыптастыру проблемасы бүгінгі таңда өзекті болып табылады, рекреациялық аумақтардың ауданын ұлғайту, олардың жоспарлы құрылымын оңтайландыру, ұсақ (рентабельді) рекреациялық құрылымдарды коммерциялық пайдалану нысандарын дамыту, рекреациялық аумақтардың экологиялық жағдайларын жақсарту маңызды рөлге ие.

Қалалардың аумақтық өсуіне, оларды индустрияландыруға және урбанизациялауға байланысты бірқатар елеулі экологиялық проблемалар анықталады: қоршаған табиғаттың экологиялық жай-күйін сақтау және жақсарту, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, қоныстандырудың топтық жүйелерінің ішінде ұзақ және қысқа мерзімді демалысты рекреациялық аумақтарды дұрыс ұйымдастыру жолымен ұлтты сауықтыру.

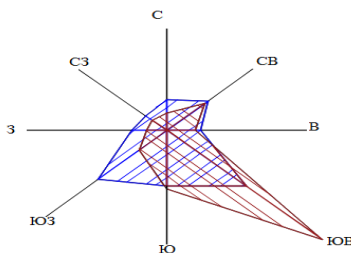
1.2 Табиғи – климаттық жағдайлар

Алматы қаласы ШВ Климаттық ауданда орналасқан. Желдің орташа жылдық жылдамдығы 1 м / с, ауа ылғалдылығы-62%, ауа температурасы- + 9°C құрайды. Тамыз құрғақ кезең болып саналады. Орташа тұрақты қар жамылғысы 30 қазанда, 5 қазаннан 21 қарашаға дейін ауытқыған кезде пайда болады. Орта көрсеткіштер бойынша қар жиыны - 2 сәуір.

Қала тау арасындағы шұңқырларда, Алатау тау жүйесінің етегінде орналасқан, бұл ауа температурасының жоғарылауы кезінде температураның таулы-аңғар инверсиясына алып келеді.

Қалада негізінен оңтүстік-шығыс жел басым. Оның тұрақтылығы мен күші қыста 19% - ға дейін, ал жазда 37-38% - ға дейін төмендейді. Солтүстік-батыс

жел негізінен солтүстік аудандарда тіркеледі (жылына 23-27%). Алматыда қатты желдің басым бөлігі (15 м/с) жылына 15 күн болады.

37 - сурет. Алматы қаласының жел бағыты

Гидрография. Қалада табиғи өзендер, су қоймалары мен су магистральдары кіретін тармақталған гидрографиялық жүйе жеткілікті.

Бұл келесі жағдайларды қамтамасыз етеді: Алматының тауға қатысты орналасқан жері, жауын-шашынның айтарлықтай әсерлі көлемі (600-650 мм), жаз мезгілінде қар жамылғысының еруі және адам факторлары (арналар құрылысы).

Қала аумағы бойынша үлкен және Кіші Алматы өзендері және олардың ағыны өтеді. Барлық қала өзендері сел қаупі бар деп саналады және Балқаш көлінің түйіскен ағысына қосылады. Олардың су ресурстары қаланың өндірістік, салалық және рекреациялық қажеттіліктерін қамтамасыз етеді.

Алматы ландшафты үшін ерекше қасиет – арықтардың тармақталған желісі.

Геология және сейсмика. Геологиялық деректер бойынша басымдықты атап өтуге болады: 5-10 м тереңдікте су жатқан кезде құм, саздақ қабаттары бар, қиыршық тас топырақтары.

Тиісінше Қазақстанның қазіргі сейсмокартасымен Алматы қаласы 9 балдық шкаласы бар аймаққа жатады.

2 Сәулет-құрылыс бөлімі

2.1 Жобаның архитектуралық тұжырымдамасы

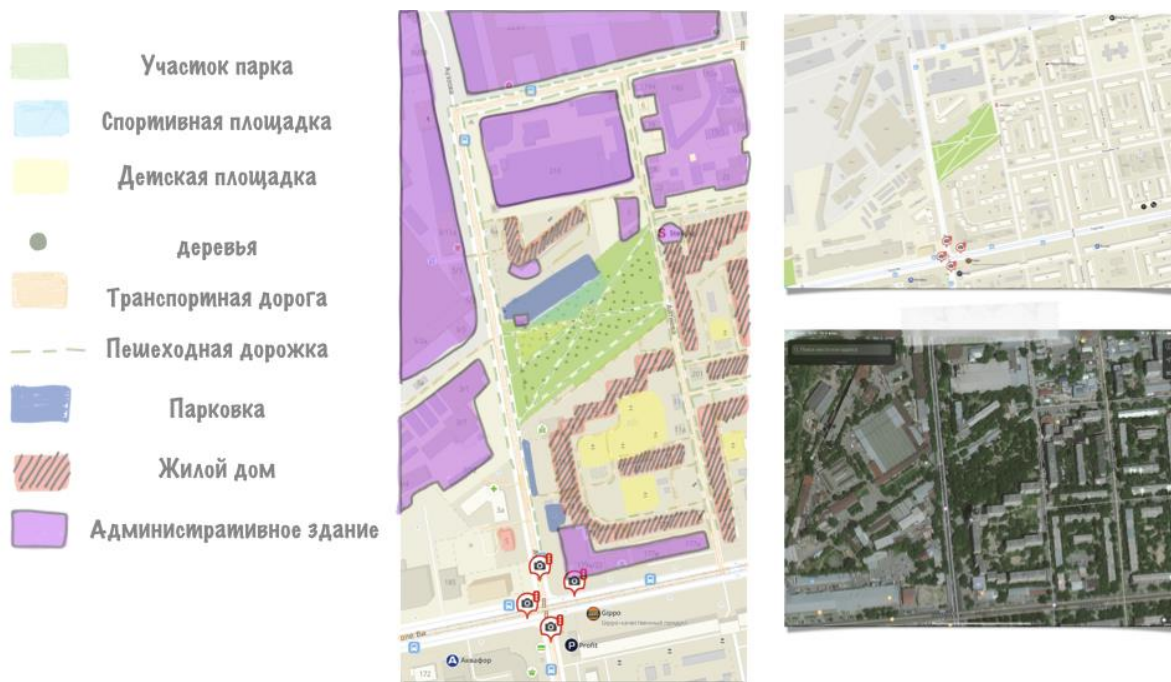
Жобаның концепті аумақтық шарттар мен аналогтық материалдарды зерттеу негізінде қалыптасты. Жобада саябақ белгілі ортамен тығыз байланыстырылған, сондай –ақ қазіргі аумаққа толық ығыстырылған.

Жобаның негізгі мақсаты келушілер мен тұрғындар үшін қолайлы жағдай жасау.

2.1.1 Құрылыс ауданының жалпы сипаттамасы

Жобалау аумағы Алматы қаласы, Алмалы ауданындағы Төле би көшесімен қиылысатын Әуезов және Айтиев көшелерінің ортасында орналасқан шағын аудандық саябақ.

Саябақтың қазіргі кездегі ахуалы жөндеуді қажет етеді. Адамдар шоғыры мүлдем болмайды десе де болады. Себеби саябақта қызығарлық дүние мен көрініс жоқ.

38 - сурет. Ситуациялық сызба мен функционалдық талдау

39 - сурет. Ситуациялық сызба

Төле би, Әуезов, Айтиев көшелерінің барлық дерлік әкімшілік ғимараттар бой алған. Көп қабатты тұрғын үйлер, автокөліктерге арналған тұрақтар, «Тұмар» - интерьер және жиһаз үйі, электроника ғимараты, дәріхана, медицина орталықтары, банк және басқа да қоғамдық орындардың барлығы көп мөлшерде бар деп айтуға болады.

Аудан қала орталығында орналасқан, көлік инфрақұрылымы жақсы дамыған. Жанында маңызды қалалық объектілер орналасқан, осыған байланысты тұрғын үй құрылысы аумағын ұйымдастыру қажеттілігі одан әрі артады.

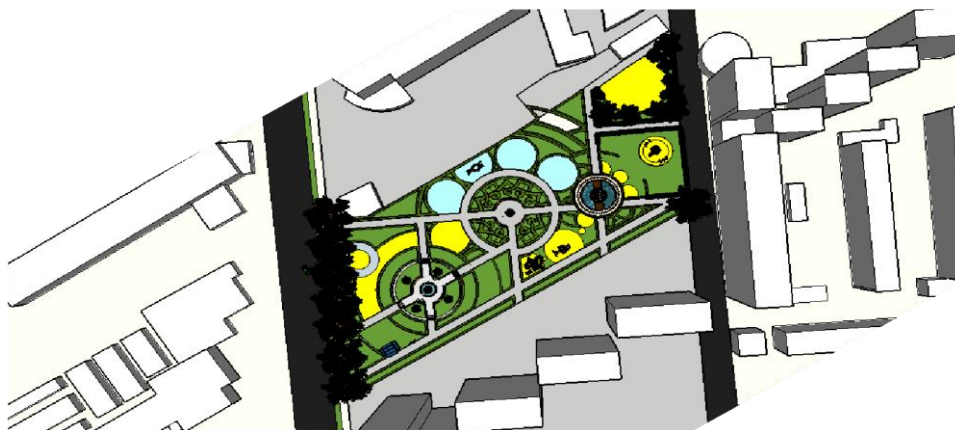
2.1.2 Учаскенің функционалдық-жоспарлау сипаттамасы

Жобаның концепциясы тұрғын үй аймақтарын рекреациялауды ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесін зерделеу негізінде қалыптасты, онда ойластырылған функционалдық аймақтарға ерекше назар аударылды.

Жобаның негізгі мақсаты аудан тұрғындары үшін қолайлы жағдай жасау. Бұл ретте аумақты халықтың сапалы бос уақытын қамтамасыз ететін басты функцияларды беру маңызды.

Жобаның негізгі идеясы аудан тұрғындарын қажетті демалыс және ойын-сауық алаңдарымен қамтамасыз ете алатын түрлі функционалдық аймақтарды құру болып табылады.

Көгалдандыруға ерекше көңіл бөлінді. Бар ағаштар қырқылып, қажетті учаскелерде ағаштар мен бұталар отырғызылады, алаң арасында көгалдар орналасады. Жоба күндізгі уақытта ғана емес, түнде де алаңды белсенді пайдалануды көздейді.

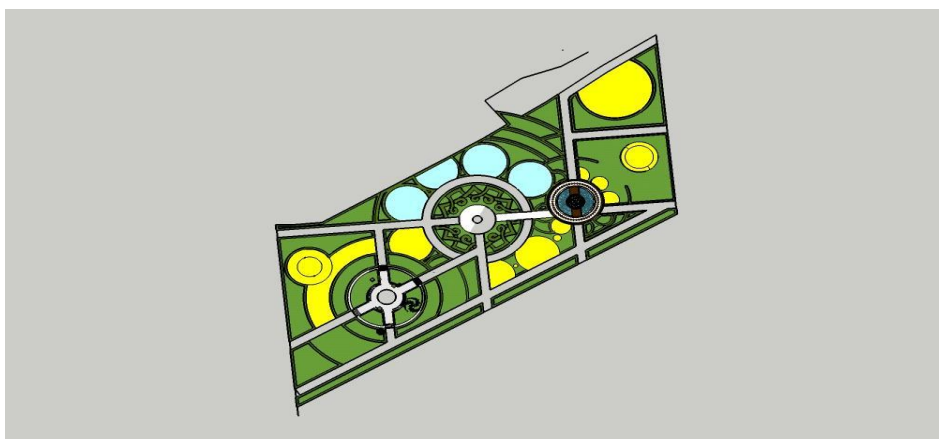
40 - сурет. Бас жоспар шешімі.

2.2 Архитектуралық шешім

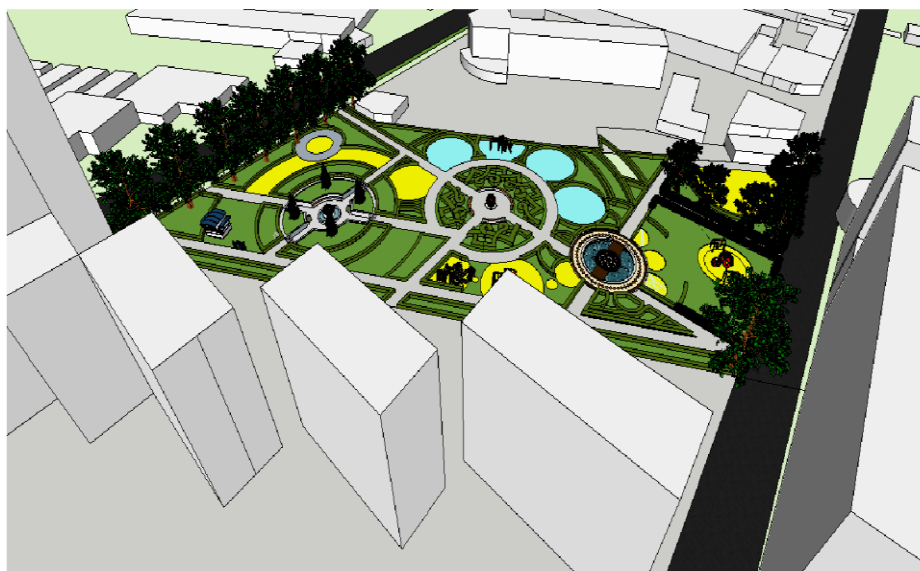
2.2.1 Сәулеттік-жоспарлық шешім

Рекреациялық аймақ бұрынғы заводтың аумағында орналасқандықтан жобаға негіз етіп ала отырып бас жоспарды үлкен жүк көліктерінің қалдықтары ретінде дөңгелек, темір-тесегімен алынды.

Аумақ бірнеше функционалдық зоналарға бөлінген: көгалдандырылған аймақ, балалар ойнайтын алаңдар, жаттығу алаңдары, гүлдер композициясы, фонтан, көлік шығаратын заводтың негізі ретіндегі логотиптің мүсіні, жасыл лабиринт, футбол алаңы және демалуға арналған тыныштық алаңы. Барлық зоналар өзара тығыз байланысқанына қарамастан әр функция еш кедергісіз жұмыс атқарады, және кез келген жастағы қала тұрғыны үшін қызмет етеді. Барлық функционалдық зоналар өзара байланысып тұрады.

41- сурет. Функционалдық зоналар

42 - сурет. Жалпы көрініс

2.2.1 Көлемдік-кеңістіктік шешім

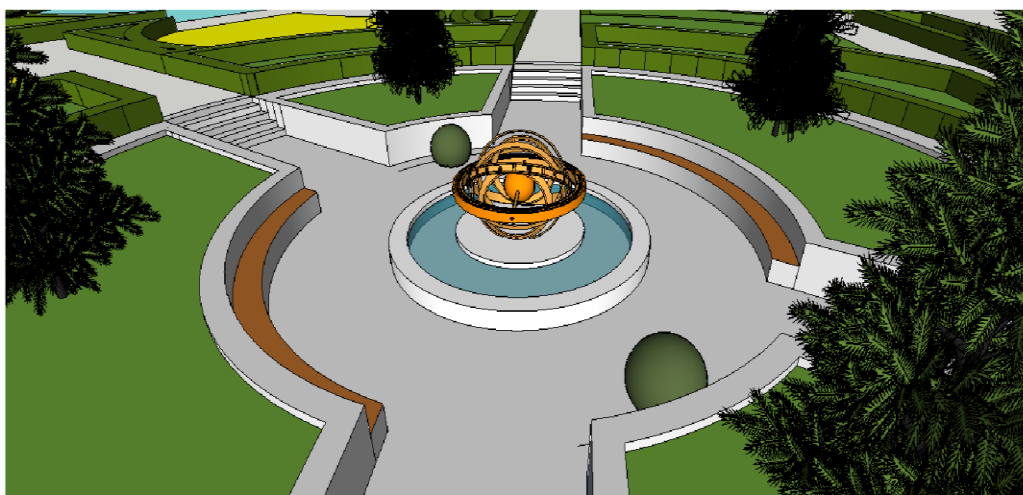
Жобаның басты мақсаты, осы уақытқа дейінгі саябақтың аумағын сақтай отырып, көгалдандыру мен ландшафтты өзгерте отырып заманауи талаптарға

сәйкес келетін демалыс орталығын құру. Әр функционалдық зоналарда өзіне сай пішіндер мен көлемдер тобы ұйымдастырылған.

Белсенді ойындарға арналған зона ең көп аумақты алып жатыр. Бұл жерде кішкентай балаларға арналған құрылғылар, дамыту ойындары орналасқан, жасөспірімдер мен ересектерге спортпен шұғылдануға арналған құрылғылар, футбол алаңы қызмет етеді. Қызғылт сарғыш түс акцент ретінде бұл зонаны ерекше, жағымды аймаққа айналдырады.

43 - сурет. Белсенді ойындар мен жаттығулар алаңы

44 - сурет. Фонтан

Бас кіреберіс саябақтың екі бетінде де орын алады, себебі саябақ Әуезов және Айтиев автокөлік жолдарының ортасында орналасқандықтан екі көлік жүретін жолдың ортасында орналасқандықтан екі беттен шулы дауыстардан қорғайтын өсімдіктерді қажет етеді. Жаяу жүргіншілерге арнаған жолдың бойлары түгелдей аласа бойлы, пішінді келіскен кустарниктер орналасқан. Кустарник барлық бөлімде өорғаныш есебінде орналасқан.

Сонымен қатар балаларға ерекше әрі жағымды ойын есебінде саябақтың соғы бөлігінде су қоймасы орналасқан.

45 – сурет. Балаларға арналған су қоймасы.

3 Құрылымдық бөлім

Жобада жер үсті суларын жинау жүйесі қарастырылған. Қалалық су жинау жүйесі жаңбырлы немесе еріген жер үсті суын, суғарудан және жолдарды тазалаудан, дренаждық жүйеден немесе ғимараттардың су жинау құрылғыларынан қалған қалдықтарды бақылау үшін қажет.

Қалалық суағарларды ұйымдастыра отырып, біз жол жабындары мен жер асты кеңістіктерінің ұзақ мерзімділігін арттыра отырып, көлік қозғалысы мен халықтың қозғалу қауіпсіздігі мен үздіксіз болуын ұйымдастыра отырып, көшелердің жұмыс істеуіне жағдай жасаймыз.

Су ағатын желі келесі элементтері бар принципті схемадан тұрады:

- a) жер үсті суларының әкетілуін қамтамасыз ететін аумақты тігінен жоспарлау;
- b) су жинауға арналған науалар мен құдықтар;
- c) құбыр жүйесі;
- d) негізінен көше астында тальвег бағыты бойынша тасылатын басты су бұру коллекторлары;
- e) су тасқыны суларын реттейтін су айдындары;
- f) сағалық учаскелердегі тазалауға арналған қондырғылар.

Құрылыс және тротуарларды ресімдеудің соңғы кезеңі жол жиектерін орнату болып табылады. Бұл қадам эстетикалық жағынан ғана емес, сондай-ақ практикалық жағынан да қажет. Бірінші кезекте жол жиектері көшелерді бөлу үшін қажет. Ол жүру бөлігін тротуарлардан ажыратады немесе көгалдар мен палисадниктерді жаяу жүргіншілер жолдарынан бөліп шығарады. Сонымен қатар, ол плиткаларды бекітеді және элементтердің арасында саңылаулардың пайда болуын және бұзылуды болдырмайды.

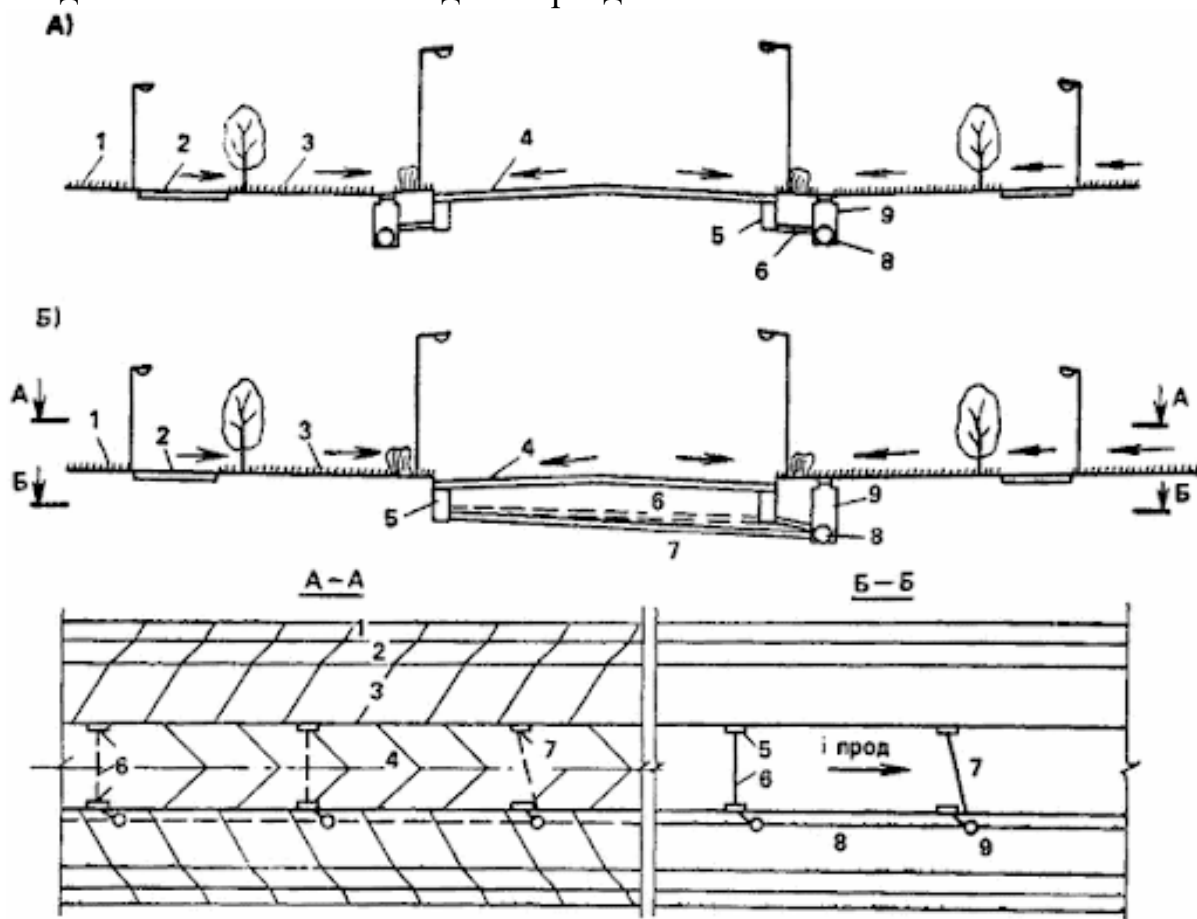
Сәндік жиектер жиі қолданылады. Олар әртүрлі формада және өлшемде болуы мүмкін. Сонымен қатар, мұндай өнімнің ассортиментінің арасында пластиктен, тастан, сондай-ақ полимерлік материалдардан жасалған жиектастарды табуға болады. Сәндік бордюрлердің басты мақсаты – аумақты безендіру.

Поребрик құрылыс материалдары санатына жатады, тек функционалдық рөлді ғана емес, сонымен қатар эстетикалық мәнге ие. Плиткадан жасалған қаптамамен жабдықталмаған поребрик түріндегі жабынды, әдетте, бірінші су тасқынынан қирайды.

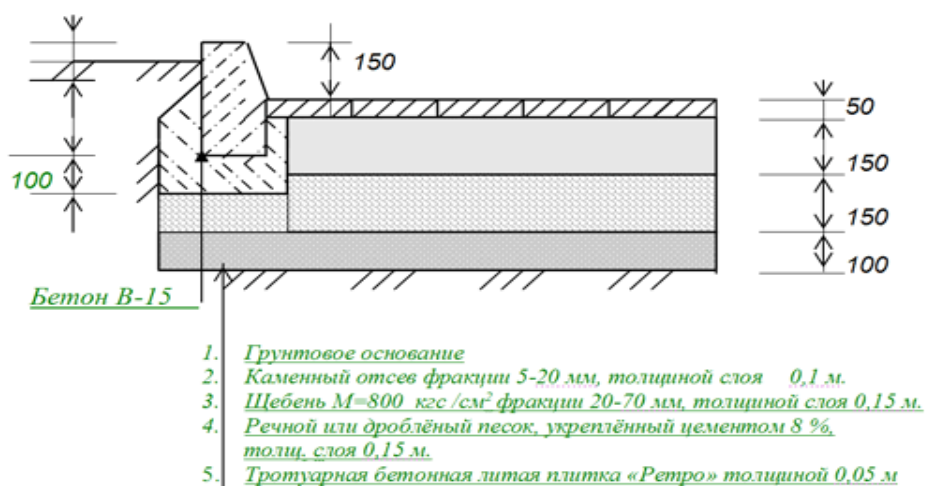
Бұдан басқа, поребрик көгал алаңдарынан өтетін жолдың төсемдерін бір-бірімен бөлуге, велосипед жолдарының шекарасын көрсетуге, жол төсемдерінің көпжылдық жасыл желектердің түбірлік жүйелерінен зақымдануының алдын алуға мүмкіндік береді.

Поребриктерді таңдай отырып, негізінен вибропрессирлеу әдісін қолдана отырып, бетон ерітіндісін қоса отырып, модификацияланған полимерден

жасалған элементтерді көреді. Мұндай құрылым есебінен материалдың тығыздығы мен ылғалға төзімділігі артады.

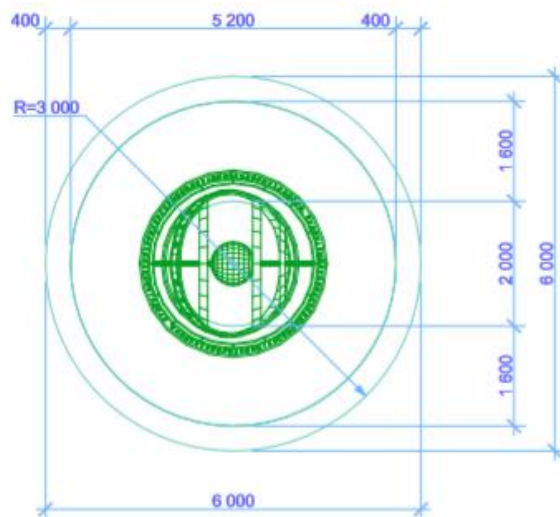
46 - сурет. Жер үсті суларды жинау сызбасы

47 - сурет. Жол жиектерін орнату сызбасы

Әуезов арқылы кіргендегі кіре берісте ашық кеңістікте – 1000 м төмен орналасқан демалуға, отырып әңгіме құруға өте ыңғайлы фонтан орналасқан. Оның іргетасы бетоннан жасалынатын болады.

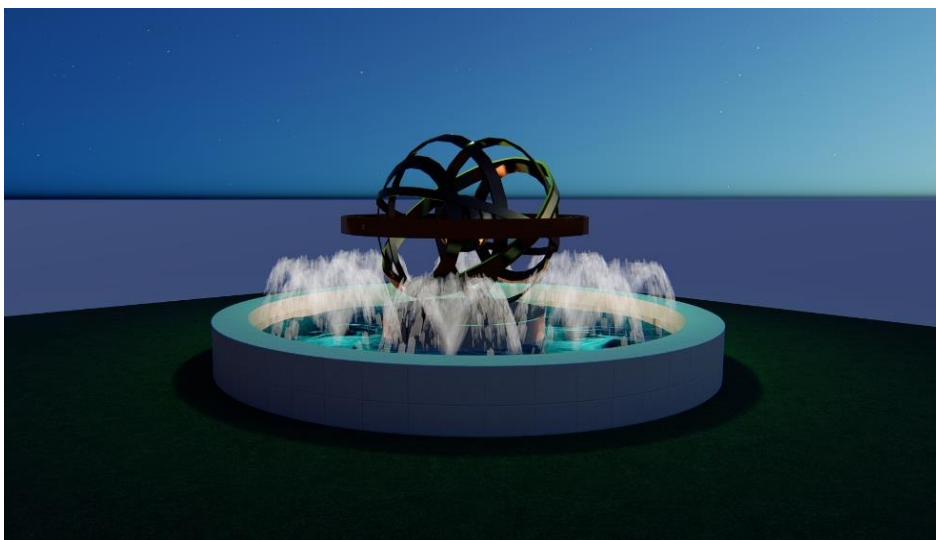
48 - сурет. Фонтанның үстінен қарағандағы сызбасы

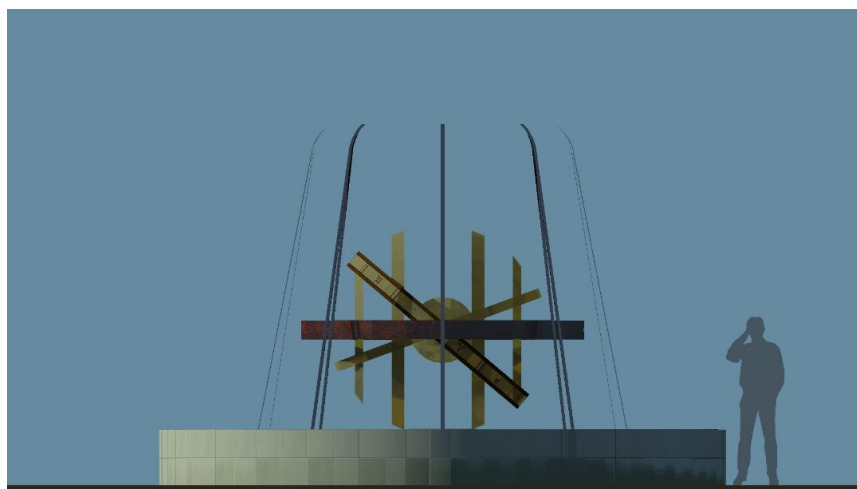
49 - сурет. Разрез А

50 – сурет. Разрез Б

51 – сурет. Фонтанның түнгі көрінісі.

52 – сурет. Фасад

Ал жалпы мүсін металдан шешілді. Себебі фонтанның негізі ауыр автокөліктердің бөлшектерінен алынды. Сол себепті де тақырыпқа ыңғайластырылып алынды.

Күн аптап ыстық болған мезгілде салқындық болатын алаң болса, күн суытқанда алаңның әдемілік функциясын атқарады.

Қорытынды

Тұрғын үй аймағының рекреациясын жобалау саласындағы қазіргі заманғы үрдістерге сүйене отырып, біз саябақтың бастапқы жағдайын барынша сақтап, оның аумағын функционалдық аймақтармен толтыра отырып, адамның табиғатпен берік байланысын құрдық.

Функционалдық толымды орналастыру кезінде табиғи жер бедерін сақтап, жаңа ыңғайлы серуендеу бағыттарын құруға мүмкіндік берді. Ландшафтты сақтай отырып, біз жаңа өсімдіктерді тандап, өсімдіктер ассортиментін түрлендірдік. Аумақты жобалауда, саябақтың қоршаған ортасына байланысты болуына баса назар аударылды.

Орналастырылған өсімдіктер қала ортасында орналасқан аудандық саябақ болғандықтан ең бірінші автокөліктердің шуынан қорғаныш ретінде бас кіре берістерге қорғаныш өсімдіктері белгілі бір ретте қамтамасыз етілді. Бұл өсімдіктер экожүйенің дамуына көмектеседі.

Саябақтың орталығы мейлінше белсенді орталық болғандықтан ашық, табиғи алаң ретінде алынды. Жаяу жүргіншілер жолдары барлық алаңды бір – бірімен қамтамасыз етеді. Саябақ барынша белсенді аймақ ретінде жобаланды. Саябақты кеңейте түсетін тұрғындар мен келушілерге арналған ашық кеңістікті, түрлі функционалды қоғамдық орындар құрылды. Белсенді және тыныш демалуға арналған орындар пайда болды. Бұл жерде тек ересектер мен балалар ғана емес, сондай-ақ тұрғындардың аз мол тобы да демала алады. Шағын сәулет нысандары мен сәндік элементтерге ерекше көңіл бөлінді.

Адамдардың тартылуының жаңа құрылған функционалдық жоба есебінен келушілер саны арта түсетін болады. Аумақты рекреациялау жобасы жергілікті тұрғындар мен келішілердің саябаққа қызығушылығын еселетіп арттыруға ықпал етеді. Саябақтың барлық аумағының проблемасы шешілді. Осы аумақта саябақ аймағын дамытудың өзектілігі барлық әлеуметті түпкілікті ашу және пайдалану, келуді ұлғайту, оның бүкіл қала үшін құрамдауыш бөлігі ретіндегі рөлін арттыру болып табылады. Жоба саябақтың тиісті қолданысқа енуі жағынан тиімді және Алматы қаласының аудандық, табиғи жағдайына қолайлы әсер ететін болады.

Пайдаланылған әдебиет тізімі

1. СНиП РК 3.02-07-2014 Қоғамдық ғимараттар
2. СНРК 3.01.01-2013. «Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және салу»
3. Электронды ресурс. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Алма-Ата>
4. Реконструкция крупных городов. Под ред. В.А.Лаврова. – М., 1972.
5. Урбах А.И. Лин М.Т. Архитектура городских, пешеходных пространств. – М., 1986. – 200 с.
6. Гутнов А.Э. Эволюция градостроительства. – М., 1984. – 256 с.
7. Капанов А.К., Баймагамбетов С.К. Архитектура и Градостроительство Алматы. -Алматы, DIDAR, 1998.
8. Горохов В.А., Лунц Л.Б., Расторгуев О.С. Инженерное благоустройство городских территорий. – М.: Стройиздат, 1979. – 391 с.
9. Евтушенко М.Г, Гуревич Л.В, Шафран В.Л. Инженерная подготовка территорий населенных мест. М:Стройиздат, 1982г- 352 с.
10. Сычева А.В. Ландшафтная архитектура – Москва. Оникс, 2004
11. Колбовский Е.Ю. Ландшафтное планирование – Москва. Академия, 2008
12. <http://tehne.com>
13. <http://openfabric.eu>
14. <https://www.arch2o.com>
15. <https://www.annabau.com>

А Қосымшасы

53 – сурет. Саябақтың Әуезов бойындағы кіре берістегі көрініс.

54 - сурет. Саябақтың кеңістіктегі көрінісі.

55 – сурет. Саябақтың бас бедері.